

door J.B. DREESEN

Elk Oostendenaar weet dat het nieuw Oostends Toerismebureau gebouwd wordt op de "Bel Air" grond. Dit is de samenloop van de Van Iseghemlaan met de Langestraat. Het gebouw nadert zijn voltooiing.

Juist voor de zomer meldde ons bestuurslid de heer Emile SMISSAERT dat er op een hoop aarde en zand van de desbetreffende bouwwerf enkele palen lagen die uit de ondergrond kwamen. Volgens enkele oudere Oostendenaars moesten die palen afkomstig zijn van de oude (eerste) Oostendse haven.

We namen onmiddellijk contact met de ingenieur-bouwleider op de werf. We hadden tweemaal geluk. Eerstens was de heer Koen KERCKHOFS een Bruggeling en tweedens had hij zijn studies gedaan in de Katholieke Industriële Hogeschool van West-Vlaanderen op de Zeedijk. Het eerste maakte hem gevoelig voor alles wat historische waarde heeft en uit de ondergrond wordt opgedolven. Het tweede gaf hem een hart voor Oostende waar hij toch vele jaren gestudeerd had. Hij gaf ons dan ook onmiddellijk uitleg over de omstandigheden waarin de vondst gedaan werd.

In de maand april van dit jaar dolf men de liftkoker van het nieuwe gebouw. Daar in het onderste gedeelte de hijsinrichting moest geplaatst worden, werd het vak a,b,c,d (op het bijgaande plan) uitgegraven tot op min 5,40 m. onder het straatniveau. Op min 5 m. stootte men (in de klei) op een aantal palen. Die palen waren volgens een bepaald patroon ingeslagen : twee zware in het centrum en zestien lichtere errond. Enkele van de lichtere palen konden uitgetrokken worden. Ze waren in accaciahout en gepunt en nog in relatief goede staat. De andere palen kwamen niet los en werden dan op het beoogde niveau van min 5,40 m. afgezaagd. Zeer eigenaardig was dat de palen in de klei zaten terwijl het overige van de ondergrond in sector A,B,C,D (zie hierbijgevoegd plan) puur zand was.

De heer KERCKHOFS rapporteerde deze vondst aan de bevoegde stedelijke diensten waar echter, traditiegetrouw, gezwegen werd als vermoord.

Wij vroegen daarop aan ons geacht medelid, de heer Marcel CALCOEN, Stadslandmeter, of hij op basis van de verkregen gegevens een plannetje wilde maken en of hij de vrijgekomen palen, voor nader onderzoek, kon veilig stellen. Wat onmiddellijk gebeurde.

Samen met de heer Marcel CALCOEN maakten we op basis van de kaart van J. VAN DEVENTER (gemaakt omstreeks 1560) en het door VLIETINCK hierop aangebracht modern stadspatroon een eerste evaluatie naar de vermoedelijke plaats van deze palen in het vroegere Oostende.

Deze evaluatie werd achteraf verfijnd na ruggespraak met ons geacht medelid de heer Richard VERBANCK, een eminent kenner van het oude Oostende.

Uitgegaan werd van de vaststelling dat de Langestraat in de laatste 4 eeuwen weinig of niet van plaats of van richting veranderde. Door vergelijking van de luchtfoto van Oostende uit 1963 met de VAN DEVENTERkaart uit 1560 en twee andere Oostendse kaarten uit 1590 en 1593 (kaarten in Engels bezit) kwamen we tot de vaststelling dat deze palen niet in de oude (eerste) haven van Oostende werden geheid maar in de Havenvliet ter hoogte van de Westsluis.

Zij konden niet in de oude haven gezeten hebben want de Van Iseghemlaan werd niet op de bedding van deze haven gelegd maar aan de zuidkant ervan. Nazicht van de kaart uit 1593 geeft duidelijk aan dat er een lichte afbuiging zat in de lengte-as van de haven. Hierdoor lag het noordoostelijk deel van de Van Iseghemlaan waarschijnlijk dichter bij de zuidkant van de bedding dan het zuidwestelijk deel. Eertijds werd verteld dat bij de bouw van de garage Peugeot op de Van Iseghemlaan in de ondergrond resten van een boot werden gevonden. In hoeverre dit juist is konden we nog niet controleren. Naar alle waarschijnlijkheid werden de, in 1865 op die plaats verdwenen, vestingen gelegd in de oude bedding van de eerste haven. Het grootste gedeelte van de haven moet dan gelegen hebben tussen de Van Iseghemlaan en de Zeedijk met een waarschijnlijk raakpunt in het noordoosten aan de Van Iseghemlaan.

Het gevonden palencomplex heeft niet noodzakelijk tot de constructies van de Westsluis behoord. Op de kaart van 1593 zien wij dat op verschillende plaatsen in die omgeving versterkingen waren aangebracht. Hier lag tenandere de uitgang van de stad richting Nieuwpoort. Het kon dus ook deel hebben uitgemaakt van één van die versterkingen.

De twee meest aannemelijke verklaringen zijn dan ook :

- a. een landingshoofd behorende tot het Westsluiscomplex dat de havenvliet verbond met de oude, eerste, Oostendse haven.
- b. de basis voor een versterking op die plaats gebouwd.

De uitgebreidheid van het palencomplex en de onmiddellijke nabijheid van zand op die plaats geven een lichte voorkeur aan de eerste verklaring.

Oorspronkelijk hadden we nog gedacht aan koolstofdatering. Dit werd ons echter afgeraden vanwege de kosten dat een dergelijk onderzoek kan meebrengen.

In elk geval kan elke Oostendenaar, als hij voor het nieuw Toerismebureau staat, nu zeggen "Vermoedelijk stond hier ooit de Westsluis die de Havenvliet verbinding gaf met de eerste Oostendse haven". Dat zou toch weer een referentiepunt meer kunnen zijn in verband met de geschiedenis van onze stad.

Onze dank gaat naar de heren Marcel CALCOEN, Koen KERCKHOFS, Emile SMISSAERT en Richard VERBANCK voor hun inzet terzake.

Referenties

- E. VLIETINCK. Het Oude Oostende. 1897. Kaart op blz. 146.
- Luchtfoto van Oostende 1963.
- British Library. Military plan of Ostend. 1590. Maps. 186. h.1. (51).
- British Library. Plan of Ostend an its fortifications. 1593. Maps. 186. h.1. (44).
- J. VAN DEVENTER. Kaart van Oostende. 1560.

Monacoplein

Van Iseghemlaan

Langestraat

● Palen
A, B, C, D omtrek Bel Air
abcd liftkoker Traiteme D.

M. CALCOEN. 1991.

Zand

Klei

Noord

(86)

(2)

